

מדינת ישראל

משרד החינוך התרבות והספורט

- א. סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ה, 2005
מספר השאלון: 141,034103

א ז ר ח ו ת

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	(14×2)	—	28	נקודות
פרק שני	—	(13×2)	—	26	נקודות
פרק שלישי	—	(12×2)	—	24	נקודות
פרק רביעי	—	(11×2)	—	<u>22</u>	<u>נקודות</u>
סה"כ	—			100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (28 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. בעל מפעל פרטי למוצרי אלקטרוניקה הודיע לעובדיו שהחליט לאסור את העישון בזמן העבודה.

הוא הסביר שבתהליך הייצור נדרשת השגחה צמודה ורציפה של העובדים על המכונות במפעל. לטענתו יציאת העובדים להפסקות עישון תכופות, בזמן שהם צריכים להשיג על המכונות, גורמת לתקלות במכונות ולמוצרים פגומים. בעל המפעל הוסיף שכדי להבטיח שעובדים לא יעשנו, תיאסר הכנסת סיגריות לתחום המפעל, וייערכו חיפושים בתיקי העובדים ובבגדיהם. ארבעה עובדים אמרו שאינם מוכנים שיחפשו אצלם סיגריות.

– ציין והסבר על איזו זכות ביסס בעל המפעל את החלטתו.

נמק את תשובתך על פי הקטע.

– ציין והסבר בשם איזו זכות התנגדו ארבעת העובדים לחיפוש.

נמק את תשובתך על פי הקטע.

2. חיילת סיימה בהצטיינות קורס מקצועי יוקרתי בצה"ל. עם סיום הקורס החיילות משובצות לתפקידים בהתאם לציוניהן בקורס.

החיילת המצטיינת פנתה אל המפקד הממונה על השיבוצים בתלונה שלא שובצה לתפקיד שביקשה, אף על פי שסיימה את הקורס בציונים הגבוהים ביותר. לטענתה, היא לא קיבלה את התפקיד רק משום שהיא פחות נאה מהבוגרות האחרות של הקורס. הממונה על השיבוצים השיב לחיילת:

יש תפקידים שונים ברחבי הארץ המתאימים לבוגרות הקורס. התפקיד שאת ביקשת קיים רק באזור המרכז, ואפשר לשבץ אליו רק חיילת אחת. לתפקיד זה החלטתי לשבץ חיילת מאזור המרכז, שגם היא בוגרת הקורס, משום שהצבא הכיר בזכותה לשרת קרוב לבית בגלל בעיות במשפחתה.

– ציין והסבר איזו זכות של החיילת המצטיינת נפגעה לטענתה.

נמק את תשובתך על פי הקטע.

– ציין והסבר מהי המדיניות שעליה ביסס הממונה על השיבוצים את החלטתו.

נמק את תשובתך על פי הקטע.

- 3.** משחק כדורגל חשוב בין קבוצה ישראלית לקבוצה מחו"ל נקבע לליל ראש השנה. חבר כנסת פנה להתאחדות הכדורגל בבקשה שתפעל לדחיית המשחק ליום אחר ואמר: "לדעתי, חשוב לשמור על הצביון היהודי של המדינה. אני לא מתנגד לקיום משחקי כדורגל בשבת, אך את ראש השנה יש לכבד כסמל תרבות מיוחד במורשת היהודית".
- אחד מאוהדי הקבוצה הגיב על דברים אלה: "גם לדעתי חשוב שישראל תהיה מדינה יהודית, אבל אני מסתפק ברוב יהודי במדינה. אני לא רוצה שהמסורת היהודית תכתוב החלטות בנושאים כמו מועדים של משחקי כדורגל או אירועי תרבות אחרים".
- ציין והסבר איזו גישה בנוגע לאופי של מדינת ישראל מבטאים דברי חבר הכנסת. נמק את תשובתך על פי הקטע.
- ציין והסבר איזו גישה בנוגע לאופי של מדינת ישראל מבטאת התגובה של אוהד הקבוצה. נמק את תשובתך על פי הקטע.

פרק שני (26 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 4-7 (לכל שאלה — 13 נקודות).

- 4.** הסבר לָשם מה מוענקות זכויות קבוצה. ציין והדגם שתי זכויות קבוצה שניתנות במדינת ישראל.
- 5.** הסבר מאפיין אחד ייחודי של הגישה: "מדינת ישראל — מדינת כלל אזרחיה". הצג מאפיין אחד המשותף לגישה זו ולחלק מהגישות האחרות בנוגע לאופי של מדינת ישראל.
- 6.** הצג את שתי השיטות המקובלות בעולם לרכישת אזרחות: דין הדם, דין הקרקע. הסבר מדוע מדינות לאום אתניות מעדיפות את שיטת דין הדם.
- 7.** הסבר מדוע חשוב שהדיונים בבית המשפט יהיו פומביים, וציין שני מקרים שבהם מותר לערוך משפט לא פומבי (בדלתיים סגורות).

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא בעיון את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מהשאלות 8-10 (לכל שאלה – 12 נקודות).

בשנים האחרונות הממשלה מצמצמת את מעורבותה בתחום חברתי-כלכלי במדינת ישראל. ארגונים חברתיים, קבוצות אינטרס ופוליטיקאים מנסים לשנות מדיניות זו, ולשם כך הם פונים לבית המשפט.

לדוגמה, בעקבות החלטת הממשלה לקצץ בקצבאות להבטחת הכנסה, הגישו ארגונים עתירה לבג"ץ. בעתירתם דרשו הארגונים לבטל את הקיצוץ, בטענה שהוא פוגע בשכבות החלשות, וביקשו מבג"ץ לקבוע מה צריך להיות סכום הקצבה (בשקלים), שיכול לאפשר לאדם רמת חיים סבירה. כאשר עוסקים בעניינים הקשורים בזכויות חברתיות, כמו בעתירה זו, מתעוררת השאלה אם ראוי שבית המשפט יכריע בעניינים כאלה.

לדעתי, בית המשפט אינו רשאי לחייב את המדינה להעניק זכויות חברתיות. ראשית, מפני שזאת הכרעה ערכית, והכרעות ערכיות אינן צריכות להתקבל באמצעות פסיקה, אלא באמצעות חקיקה של נציגי העם. שנית, אם דורשים מהשופטים לפסוק בנושאים המשפיעים על תקציב המדינה, הם נהפכים לשותפים להכרעות הנוגעות לחלוקת משאבים במדינה. פסיקת השופטים עלולה לשנות את סדר העדיפויות בחלוקת התקציב, ועליו צריכה להחליט רק הכנסת.

(מעובד על פי מאמר מגלובס, דצמבר 2004)

8. ציין איזו גישה חברתית-כלכלית באה לידי ביטוי בעתירה שהוגשה לבג"ץ:

הגישה הליברלית או הגישה הסוציאל-דמוקרטית. נמק את דבריך על פי הקטע.

9. הסבר מה הן זכויות חברתיות.

לדעת מחבר המאמר, בית המשפט אינו רשאי לחייב את המדינה להעניק זכויות חברתיות. ציין עיקרון דמוקרטי אחד שעליו מבסס המחבר את דעתו. נמק את דבריך על פי הקטע.

10. ציין מהי הגישה השיפוטית שמחבר המאמר מתנגד לה:

הגישה הפורמליסטית או הגישה האקטיביסטית.

על פי מה שלמדת, הסבר את הגישה שצינת, והצג נימוק אחד התומך בה.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 11-14 (לכל שאלה – 11 נקודות).

- 11.** לקראת תחילת מערכת הבחירות במדינה מסוימת אסר השלטון לקיים אספות בחירות וסגר עיתונים וערוצי שידור פֶּרְטִיִּים.
איזה תנאי הכרחי לקיום בחירות דמוקרטיות נפגע? נמק את תשובתך.
- 12.** בחור שאביו יהודי ואמו נוצרייה ביקש שיאפשרו לו לעלות לארץ על פי חוק השבות.
הפקידה שטיפלה בבקשה אמרה לבחור שאמנם הוא איננו מתאים להגדרת "מי הוא יהודי" על פי חוק השבות, אך הוא זכאי לעלות ארצה.
הסבר את שני חלקי התשובה של הפקידה.
- 13.** שלטון החוק במדינה דמוקרטית מבטא את האמנה החברתית בין כל האזרחים במדינה.
הסבר היגד זה.
- 14.** שמירה על עקרון הסובלנות תורמת ליציבות הדמוקרטיה.
הסבר היגד זה.

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט